

[Avaleht](#) > ... > [Teie Õigused](#) > [Alaealiste Õigused Kohtumenetluses](#) > Sweden

Alaealiste õigused kohtumenetluses

Sisu koostaja:

Rootsi

Rootsi

1. Iseseisvalt kohtusse pöördumise vanuse alampiir

Rootsis on kriminaalvastutuse iga 15 aastat. Perekonna-, töö-, rände- ja varjupaigaküsimustes ning seoses halduskaristustega saavad kohtusse pöörduda vähemalt 18aastased isikud. Haridusküsimuste korral on see vanus 16 aastat ning terviseküsimuste korral (ainult juhul, kui asi puudutab kohustuslikku psühhiaatriaasutusse paigutamist või psühhiaatrilist sundravi) ja seoses asendushooldusele paigutamise 15 aastat (kuigi sel juhul on lapsed tavaliselt kostjad, mitte hagejad).

2. Eri- ja pädevad asutused

Rootsis ei ole alaealiste õigusrikkujatega tegelevaid erikohtuid. Alla 15aastaseid lapsi ei saa kohtu alla anda. Nendega tegelevad sotsiaalteenistused. Õigusemõistmine 15–18aastaste laste üle toimub üldkohtutes. Rootsis on olemas üld- ja halduskohtud, mis töötavad paralleelselt. Halduskohtud menetlevad haldusotsuste peale esitatud kaebusi.

Tsiviilasju ning hooldusõigust, elukohta ja suhtlusõigust käsitlevaid kohtuasju menetlevad üldkohtud. Rootsis puuduvad eriasutused, mis tegeleksid lastega tsiviilkohtumenetluses. Enamik perekonnaõiguslikke vaidlusi kuulub üldkohtute pädevusse.

3. Kehtivad õigus- ja poliitikameetmed põhjendamatute viivituste vältimiseks lapsi puudutavate kohtuasjade menetlemisel

Kui last kahtlustatakse kuriteos, tuleks vanemaid või muid lapse hooldusõigusega isikuid kuriteost ja lapse küsitlemisest teavitada niipea kui võimalik. Vanemad peaksid küsitlemisel kohal viibima. Kui tegemist on raske kuriteoga, tuleks kuriteost võimalikult kiiresti teavitada ka sotsiaalteenistusi, kes peaksid küsitlemisel kohal viibima. Uurimist ja kohtumenetlust kohandatakse vastavalt noortele kahtlustatavatele. Kohtumenetlus tuleks ellu viia mõistliku aja jooksul. Kehtib ka üldnorm, mille kohaselt tuleb asjakohased otsused teha ja menetlust alustada põhjendamatute viivitusteta, kui asi puudutab lapse hooldusõigust, elukohta ja suhtlusõigust.

4. Lastele suunatud tugimehhanismid ja menetlused ning lapse ärakuulamise tagamise viisid

Kohtumenetluse poolteks võivad olla nii lapsed kui ka täiskasvanud. Seega on kuriteoohvritest lastel täiskasvanutega sama õigus olla ära kuulatud ja osaleda kohtumenetluses. Juhul kui lapse teave sündmuste kohta on eriti oluline (kui laps on kannatanu), peaks küsitlemisel kohal viibima või lapse ütluste väärtuse kohta märkusi esitama lastepsühholoogia või ülekuulamispsühholoogia ekspert. Tunnistajatel ei ole õigust olla ära kuulatud, olenemata sellest, kas tunnistaja on laps või täiskasvanu. Tunnistajad ei ole kohtumenetluse pooled ja neil ei ole kriminaalmenetluses muud rolli, kui vajaduse korral rääkida, mis juhtus.

5. Eri valdkondi hõlmav lähenemisviis

Eri asjaosalised, nagu politsei, prokuratuur, tervise teenistused ja sotsiaalteenistused, peavad tegema koostööd. Kui laps on vägivallaohver, lasub peamine vastutus koostöö eest sotsiaalteenistustel. Enamikus kohalikes omavalitsusüksustes on loodud nn nõuanderühmad, millesse kuuluvad sotsiaalteenistuste, prokuratuuri, politsei, laste tervishoiuteenistuste ning laste- ja noortepsühhiaatriateenistuste esindajad ning mis teevad otsuseid jõupingutuste ja tegevuse kavandamise koordineerimise kohta ning otsustavad, millises järjekorras eri asjaosalised peaksid midagi tegema, kui lapse vastu on esitatud kuriteoteade. Kui laps on kuriteoohver või kui teda kahtlustatakse kuriteo toimepanemises, peavad politsei ja prokuratuur alati koostööd tegema. Koostööd tehakse ka sotsiaalteenistuste ja muude asjaosalistega.

6. Kehtivad meetmed, millega tagatakse lapse parimate huvide esikohale seadmine või nende esmajärjekorras arvesse võtmine

Rootsi õiguses on sätestatud, et üldkohtud peavad esikohale seadma lapse parimad huvid, mis tähendab, et kohus peab arvesse võtma iga lapse parimaid huve. Hooldusõigust, elukohta ja suhtlusõigust käsitlevates kohtuasjades teeb kohus otsuse lapse parimatest huvidest lähtudes. Rootsi haldusõiguses ei ole aga sätestatud üldpõhimõtet, mille kohaselt peavad asutused või halduskohtud võtma arvesse lapse parimaid huvisid või et lapse parimatele huvidele tuleb pöörata erilist tähelepanu. Selle poolt erineb haldusõigus seega tsiviilõigusest. Valdkondlike õigusaktidega on siiski kehtestatud põhimõtte, et mõnes konkreetses haldusvaldkonnas tuleb eri määral arvesse võtta lapse parimaid huve.

7. Järelevalve lapsi puudutavates menetlustes tehtud otsuste üle ja nende otsuste täitmisele pööramine

Alla 15aastaseid lapsi ei saa nende toime pandud kuritegude eest kriminaalkorras vastutusele võtta. Aluspõhimõtte kohaselt tuleks noorte õigusrikkujate suhtes kõigepealt kohaldada sotsiaalteenistuste meetmeid, mitte mõista neile vanglakaristust või määrata neid kriminaalhooldaja järelevalve alla. Kehtestatud on erikaristused, mida kohaldatakse ainult noortele, 15–21aastastele õigusrikkujatele. Noortele, 18–21aastastele õigusrikkujatele määratakse sageli samad karistused mis täiskasvanutele. Kui õigusrikkuja pani kuriteo toime enne 21aastaseks saamist, tuleks karistuse määramisel eraldi arvesse võtta tema noorust. Tsiviilkohtu otsuste täitmisele pööramist käsitlevad sätted on laste ja täiskasvanute puhul samad. Kui vastaspool ei täida oma kohtuotsuse- või muu kohtulahendi kohaseid kohustusi, võib pool esitada Rootsi täitmisasutusele kohtuotsuse või muu kohtulahendi täitmisele pööramiseks tätmisavalduse. Perekonnaseadustik sisaldab sätteid hooldusõigust, elukohta ja suhtlusõigust käsitlevate kohtuotsuste ja muude kohtulahendite ning muude selle seadustiku kohaldamisalasse kuuluvate otsuste täitmisele pööramise kohta. Selliste kohtuotsuste või muude kohtulahendite täitmisele pööramisel tuleks esikohale seada lapse parimad huvid.

8. Juurdepääs õiguskaitsevahenditele

Kehtib üldine, st mitte üksnes lapskannatanute õigus süüdistuse esitamisest loobumise otsus vaidlustada. Seda saavad siiski teha üksnes asjassepuutuvad isikud. Nii lapskannatanud kui ka täisealised kannatanud saavad nõuda õigusrikkujalt hüvitist (kahju hüvitamist). Mis puudutab tsiviilõigust, siis kuna lastel ei ole üldiselt menetlusteovõimet, saavad nad esitada hagi, avalduse, kaebuse või määrus-, apellatsioon- või kassatsioonkaebuse üksnes oma seadusliku esindaja kaudu.

9. (Lapse või täiskasvanu) lapsendamist reguleerivad üldnormid

Lapsendamisotsused teeb kohus. Avalduse esitab (esitavad) lapsendada sooviv(ad) isik(ud). Kohus kontrollib, kas lapsendamine on võimalik. Lapsendamiseks ei tohi luba anda, kui lapsendamine ei ole lapse huvides.

[Lapsesõbralik õigusemõistmine Rootsis](#) (255 Kb)

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.